

Povinné očkování jako nezbytná volba

V lednu 2009 uplynulo padesát let od doby, kdy u nás bylo zavedeno povinné očkování. Tehdy vzbudilo nadšení mezi odborníky i laickou veřejností, protože pomohlo vymýtit dětskou obrnu a později i další nemoci. Současná generace rodičů už si nemůže pamatovat, jak malé děti umíraly na vážné choroby, a občas proto o očkování pochybuje. Jiné alternativy pro boj s některými nemocemi však dosud neexistují.

Vakcinace je způsob přípravy organismu na nebezpečné choroby. Původní metoda spočívala v podání usmrcených (inaktivovaných) variant nemocí nebo případně oslabených dávek skutečné nemoci, proti které si organismus vybudoval obranu. Jak počet očkovacích látek rostl a medicína se vyvíjela, hledaly se šetrnější způsoby očkování. Podle nejnovějších metod se z virů nebo bakterií, které způsobují nemoc, „vytáhnou“ pouze charakteristické enzymy či jiné látky, a ty se při očkování dostávají do lidského organismu. Pro tělo potom není tak náročný úkol se s těmito organismy vypořádat.

Dnes jsme se dostali do stadia, kdy se dokážeme vypořádat se spoustou infekčních chorob. Mnoho matek se často ptá, zda je nutné dítě očkovat brzy po narození, nebo zda je očkování vůbec nezbytné. Lékaři v tomto mají jasno a jejich slova potvrzují i statistiky. „Když bylo ve Velké Británii a jinde pozastaveno očkování proti dávivému kašli, začaly se v těchto státech objevovat tisíce nových případů nakažení touto nemocí. Desítky dětí dávivému kašli podlehly,“ píše ve své knize přední odborník na očkování Jiří Beran.

Vymýtit neboli eradikovat určitou nemoc vyžaduje dostatečný čas. „Dokud se bude v jediné zemi na světě používat

Pokud by se vakcinace vysadila dříve, dojde najednou k výraznému nárůstu počtu nemocných pacientů, jak se to stalo v zahraničí s černým kašlem.

Povinná vakcinace proti deseti nemocem

Proto jsou v každém státě stanovena povinná očkování, kterými musí projít každé dítě. U nás je to očkování proti deseti nemocem – tuberkulóze, záškrtu, tetanu, dávivému kašli, hemofilovému invazivnímu onemocnění, virové hepatitidě B, přenosné dětské obrně, spalničkám, zarděnkám a příušnicím.

Novinkou posledního roku je tak zvaná hexavakcína, kterou se očkuje proti šesti nemocem zároveň. Matky přitom nemusejí mít strach, protože vakcína Infanrix Hexa obsahuje z větší části pouze komponenty antigenů, které způsobují slabší reakce. Takže i když se tělo musí najednou vypořádat „s více nemocemi“, je to pro něj menší zátěž. „Hexavakcína obsahuje řádově méně antigenů a na rozdíl od dřívějších vakcín nezpůsobuje téměř žádné reakce,“ říká MUDr. Cabrnchová.

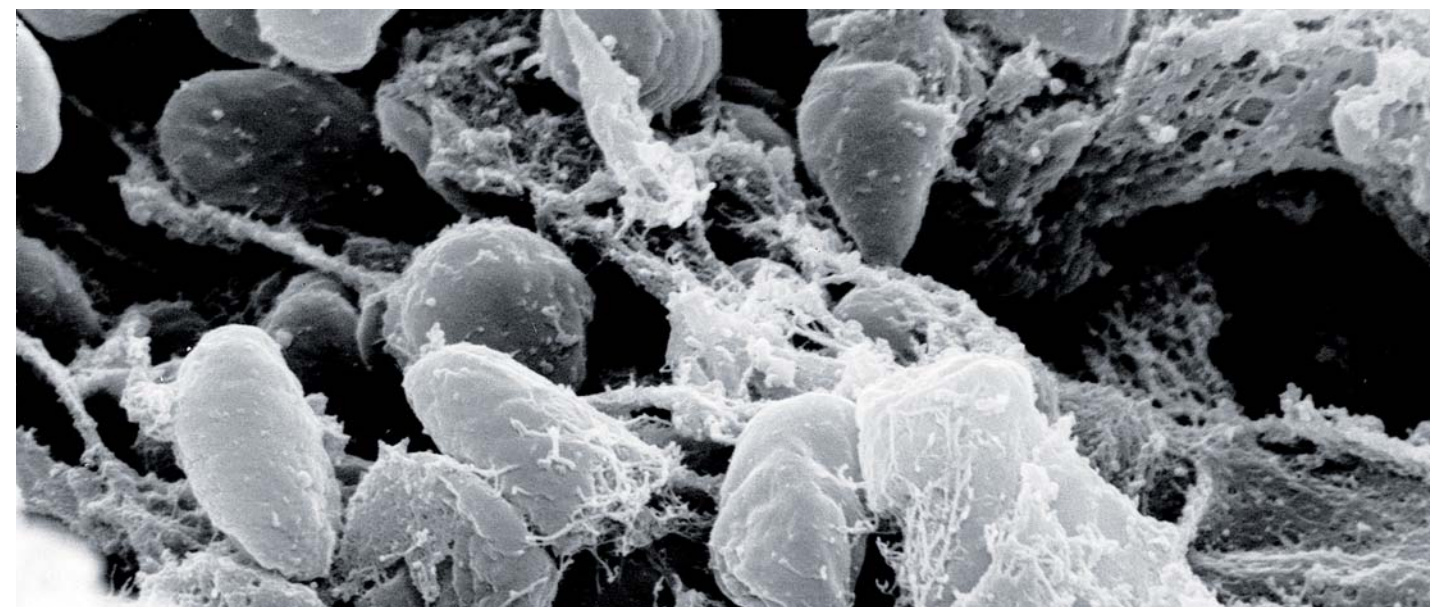
Kromě hexavakcíny a tuberkulózy se děti povinně očkují ještě proti spalničkám, příušnicím a zarděnkám. Matky pro své děti navíc často zvažují ještě další nepovinná očkování.

Dnešní *způsoby očkování* jsou výrazně šetrnější než dříve

Živá vakcína proti polyomyelitidě, znamená to, že nám tady ten kmen může kolovat a za určité situace i mutovat. Celosvětová eradikace se potom oddaluje asi o deset let,“ říká MUDr. Hana Cabrnchová, místopředsdkyně Vakcinologické společnosti ČLS JEP. Po každém zavedení očkování na určitou nemoc postupně klesá její výskyt, až časem dochází k jejímu naprostému vymýcení. Ale odhadnout, kdy k tomu dojde, je značně obtížné.

Ve středu nejrůznějších debat je dnes vakcína proti pneumokokovému onemocnění. Její přínos u malých dětí je jednoznačně pozitivní a podle počtu očkovaných dětí se bude časem rozhodovat, kolik dávek děti dostanou. „Vypadá to, že u této vakcíny překročíme hranici 85% proočkovanosti. Potom bude možné upravit očkovací schéma a děti budou moci dostávat méně dávek,“ uvádí doktorka Cabrnchová.

Obecně platí, že *čím novější vakcína*, tím jsou reakce menší

Yersinia pestis – bakterie, která způsobuje černý mor

Dalšími vakcínami, které rodiče malých dětí často zvažují, jsou plané neštovice, klíšťová encefalitida, hepatitida A nebo meningoková onemocnění. V těchto případech už záleží spíše na obsahu peněžky, protože vakcíny většinou nejsou hrazené pojišťovny, a na míře rizika, s jakou může dítě příslušnou chorobou onemocnět.

Ale očkování není pouze záležitostí dětí, i dospělí by se měli nechat očkovat. Přitom v praxi to většinou vypadá tak, že dospělí si na vakcinaci vzpomenou až ve chvíli, kdy chtějí vyrazit na exotickou dovolenou. Nejen že často bývá už dost pozdě absolvovat vakcinaci tak, aby byla v době pobytu účinná, ale hlavně je lepší myslet i na jiné nepovinné vakcíny.

Odborníci například doporučují každoroční přeočkování proti chřipce, které připraví organismus na pravidelné epidemie, které ohrožují nejen zdraví, ale hlavně výkonnost. Oč-

Z historie očkování

Za objevitele očkování se považuje skotský lékař Edward Jenner. Ještě před dokončením medicíny roku 1770 ve věku jedenácti let zpozoroval, že dojičky krav, které prodělaly kravské neštovice, neonemcnely při epidemii pravých neštovic. Protože si chtěl domněnku potvrdit, provedl na základě pozorování několik pokusů. V roce 1789 podal svému synovi a dvěma dalším lidem virus kravských neštovic, po kterých všichni lehce onemocněli. O rok později jim podal virus pravých neštovic – ale nikdo už neonemcněl. K celoplošnému očkování bylo ještě hodně daleko, nicméně už v roce 1801 se začalo běžněji očkovat v Evropě, v Čechách pak od roku 1821 na základě vydání císařského dokumentu. (Z knihy Jiřího Berana Očkování, Otázky a odpovědi, Galén 2006)

Foto: archiv

kováním navíc nepomáháte pouze sobě, ale také svému okolí. „Rodičům radíme, aby se nechali proti chřipce očkovat, aby ji nedonesli miminku domů. Malé děti mají spoustu jiných očkování a chřipka pro ně není riziková, proto je většinou proti ní neočekujeme,“ říká MUDr. Cabrnová.

Pokud chodíte do přírody, je zejména v Česku důležité očkování proti klíšťové encefalitidě. Vzhledem k rostoucím teplotám a prodlužování vegetačního období vzrůstají i počty klíšťat v přírodě a tedy pravděpodobnost, že se člověk nakazí.

O případných dalších vakcínách je dobré se poradit se svým lékařem nebo specializovaným vakcinologem, který vám může doporučit očkování podle prostředí, ve kterém se pohybujete.

Individuální snášenlivost

Dalšími podstatnými tématy, která se v souvislosti s očkováním aktuálně řeší, jsou snášenlivost jednotlivých typů vakcín, výběr jednoduché vakcíny versus hexavakcíny a také volba mezi dalšími dostupnými – nově schválenými vakcínami. Snášenlivost vakcín je velmi individuální. Faktem samozřejmě je, že vakcína určitou zátěž pro organismus představuje. Lidské tělo musí „osahat“ cizí organismy a vytvořit si na ně protilátky. Zatímco u jednoho jedince ani nezaznamenáte, že jeho tělo s něčím bojuje, jiný může mít horečky či další reakce. Úplně zdravé dítě může mít se snášenlivostí problémy, zatímco dítě s oslabenou imunitou nikoli. Proto je dobré napanikařit. „Navíc čím novější vakcína, tím jsou reakce menší,“ dodává MUDr. Cabrnová. Každopádně pokud rodiče chtějí, aby jejich děti nebyly některými nemocemi ohrožené, jiná cesta než vakcinace nezbývá. ■

Další informace na www.vakcinace.cz, www.ockovani.cz